

Április 02. A meseírás napja Állatok a mesékben

Április 2. azért lett a meseírás világnapja, mert 1805-ben ezen a napon született a világ egyik legnagyobb meseírója, a dán Hans Christian Andersen. Nekünk, magyaroknak azonban saját híres meseírónk is van, aki szintén ezen a napon született, 1936-ban: a nemrég elhunyt Csukás István, akinek meséivel, mesealakjaival az Állatkert Hetedhét Palotájában is találkozhat a látogató.

A számos képzelt, varázslatos lény között a mesék elmaradhatatlan szereplői az állatok is. Az úgynevezett állatmese külön műfaj, amelynek talán legismertebb képviselője a görög Aiszóposz (latinosan: Aesopus). Ezekben a mesékben az állatok beszélnek, és emberi jellemvonásokat testesítenek meg, amelyeknek az állat valós tulajdonságaihoz nem sok köze van. Az állatmesék általában oktató jellegűek, valamiféle erkölcsi vagy gyakorlati tanulságot hordoznak.

Jótett helyébe jót várj!

Állatok azonban nemcsak az állatmesékben szerepelnek. A népmesékben nagyon gyakran felbukkannak például segítő állatként, amely valami módon támogatja a főhőst küldetése teljesítésében. Ezeknek az állatszereplőknek általában már több közülük van az állat valós tulajdonságaihoz (az általuk véghez vitt feladat többnyire ezen alapszik: a ló a hátán viszi a gazdáját, a galambok szétválogatják az összekevert magokat, a hal a felszínre hozza a vízbe süllyedt gyűrűt stb.), de itt sem hiányzik az erkölcsi tanítás, hiszen az állat általában valamilyen jótettért cserébe válik a mesehős segítőjévé. Ezek az állatok ráadásul sokszor egészen aprócska élőlények (pl. egér, hangya), felhívván a figyelmet arra, hogy a legkisebbeket sem szabad lebecsülni.

Nem mindenütt fekete a farkas

Természetesen a világ egyes tájainak meséiben nem ugyanazokkal az állatokkal találkozunk: a különböző népek azokat az állatokat örökítik meg meséikben, amelyeket ők ismernek, amelyek az ő hazájukban előfordulnak. Az egyes állatok szerepe, megítélése is eltérő a különböző népeknél: a róka például, amely az európai mesékben tolvaj ravaszdként jelenik meg, a távol-keleti mesékben sokkal pozitívabb megítélésnek örvend. A farkast, amely az európai népmesékben szinte mindig a megtettesült gonoszt jelképezi, az észak-amerikai indiánok testvérüknek tekintik. A magyarázat egyszerű: ők nem tartottak bárányt, nem volt hát mit féltetniük az ordastól.

Távoli tájak mesés állatai

Nem meglepő, hogy a távoli tájak meséiben sokszor olyan állatok is szerepelnek, amelyek számunkra szokatlanok: a japán meséknek például gyakori szereplője Tanuki, a furfangos nyestkutya, a délkelet-ázsiai mesékben viszont ugyanezt a szerepet a világ legkisebb patás állata, az egérszarvasnak is nevezett kancsil tölti be. És persze nincs mit csodálkoznunk azon sem, ha a dél-amerikai mesékben tatuval és kolibrival, az eszkimó mesékben fókával vagy bálnával, az afrikaiakban majommal vagy zsiráffal találkozunk. Első hallásra különösnek tűnik, hogy az oroszán olyan tájak meséiben is megjelenik, ahol nem is fordul elő – ennek egyik oka, hogy az állatok királyának birodalma valaha jóval nagyobb volt, mint manapság, a másik pedig, hogy kulturális hatása messze túlnyúlik a földrajzi elterjedésének határain.